

své Boží synovství na veřejnosti tím, že se vrhne z chrámové římsy dolů. Boží andělé ho přece ponosou! Toto pokušení nejhůře ohrožuje člověka žijícího duchovním životem, protože ho svádí, aby své duchovní síly zneužil v tom smyslu, že se začne pokládat za někoho mimořádného a také to začne projevovat navenek. Takový jedinec má často za sebou skutečné duchovní zkušenosti, ale pak se jednou začne vyjadřovat a chovat tak, jako by byl Pán Bůh sám. Na mnohé udělá tak hluboký dojem, takže se od něho téměř nemohou odpoutat. Ježíš toto pokušení odmítne. Ví velice dobře, že je Božím Synem. Zároveň je ale zcela člověkem a jako člověk se chce s lidmi setkávat, aby jim vyprávěl o Bohu, aniž by si chtěl sám přihrát svou polívčičku slávy. Nechce strhávat pozornost na sebe, ale zvěstovat Boží slovo. Vyhýbá se pokušení duchovního zneužití, kterému dnes podléhá tolik novodobých guru: ti slibují svým následovníkům duchovní zkušenosti, ovšem za cenu bezpodmínečné poslušnosti. Na Ježíšovi mě uchvacuje skutečnost, že zná tuto lidská pokušení, protože je zakusil na vlastní kůži, ale nepodlehli jim. Jako pokoušený je mi velice blízký. Ví, že mě chápe. Existují svody, které nás trýbí. Také

pouštní otec Antonín zakusil v egyptské poušti, že pokušení jsou jako bouře, která nutí strom zapouštět kořeny do větší hloubky. Existují však i taková pokušení, která znamenají nebezpečí pro naše lidství. Jsou to ona zmíněná tři typická ohrožení, nad kterými Ježíš v poušti zvítězil.

Rozeznáváme v sobě tato tři základní pokušení? Které z nich je nejsilnější? Snažme se také někdy využít ve svůj prospěch čehokoli – lidí, práce, stvoření i Boha?

Kde nás nezdravě fascinuje moc? Rozlišujeme v sobě mocenské hry, jimiž zabáníme druhé do úzkých, jen abychom sami získali na důležitosti?

Nejnebezpečnějším pokušením je snaha využít pro sebe sameho Boha. Jak jsme na tom v tomto ohledu? Dali jsme se ošálit lidmi, kteří autoritářsky a se zdánlivou neomylností vystupovali v roli guru?

Útěchou je mi vědomí, že smím tato pokušení připustit – a to opakovaně. Ví, však také, že v žádném nejsem sám, protože Ježíš prožil tutéž zkušenost.

Anselm Grün – 50x Ježíš

Další texty v týdnu

Po: Lv 19,1-2.11-18; Mt 25,31-46 Čt: Est 4,17n.p-r.aa-bb.gg-hh; Mt 7,7-12
 Út: Iz 55,10-11; Mt 6,7-15 Pá: Ez 18,21-28; Mt 5,20-26
 St: Jon 3,1-10; Lk 11, 29-32 So: 2Sam 7,4-5a.12-14a.16; Řím 4,13.16-18.22;
 Mt 1,16.18-21.24a

Prameny, odkazy

Matouš – Průvodce životem (Luxpress); Petr Karas – Boží slovo na každý den;
 Angelo Scarano – www.pastorace.cz; Petr Mareček – www.biblickedilo.cz;

1. neděle postní – cyklus A

13. března 2011

¹Ježíš byl vyveden od Ducha na poušť, aby byl pokoušen od ďábla. ²Když se postil čtyřicet dní a čtyřicet nocí, nakonec vyhladověl. ³Tu přistoupil pokušitel a řekl mu: „Jsi-li syn Boží, řekni, ať se z těchto kamenů stanou chleby.“ ⁴On však odpověděl: „Je psáno: ‚Nejen z chleba žije člověk, ale z každého slova, které vychází z Božích úst.‘“ ⁵Potom ho ďábel vzal s sebou do Svatého města, postavil ho na vrchol chrámu ⁶a řekl mu: „Jsi-li syn Boží, vrhni se dolů. Je přece psáno: ‚Svým andělům dá o tobě příkaz, takže tě ponosou na rukou, abys nenarazil nohou o kámen.‘“ ⁷Ježíš mu odpověděl: „Také je psáno: ‚Nebudeš pokoušet Pána, svého Boha.‘“ ⁸Zase ho vzal ďábel s sebou na velmi vysokou horu, ukázal mu všechna království světa i jejich slávu a řekl mu: ⁹„To všechno ti dám, jestliže padneš a budeš se mi klanět.“ ¹⁰Tu mu Ježíš řekl: „Odejdi, satane! Neboť je psáno: ‚Pánu, svému Bohu, se budeš klanět a jen jemu sloužit.‘“ ¹¹Potom ho ďábel nechal – i přistoupili andělé a sloužili mu.

Mt 4,1-11

Úvod k meditaci

Ježíš podstupuje (jako nový Adam) boj proti ďáblovým nástrahám. Na rozdíl od prvních lidí vítězí. Dává tím jasně najevo, že spása přichází a že zlo je poraženo skrze něj. Proto je to i moje vítězství, vždyť jsem Ježíšův bratr, sestra. Bojoval i za mě. Díky za to Pane. V jaké oblasti bych se měl inspirovat Ježíšem a říct jasně ne ke zlu, ke lživému přístupu? Které skutečnosti mě nejvíce svazují, lpím na nich a potřebuji vnitřní svobodu? Kde se chovám autoritářsky, jako guru, jakoby na místě Boha samotného?

Výklad biblického textu

Kontext: Pokušení na poušti je těsně spjata s předcházejícím úryvkem o Ježíšově křtu: spojujícím článkem je pojem *Boží Syn*. Ježíš, slavnostně Otcem prohlášen jako Boží Syn hned po křtu, třikrát se odmítá projevit jako *Syn – Mesiáš* podle falešných mesiánských představ (dvakrát ďábel předkládá svoji nabídku větou: *Jsi-li Syn Boží...*). Zároveň figuruje tento příběh z pouště jako důležitá předehra pro Ježíšovu službu. Z pokušení na poušti pak vidíme zřetelně i Ježíšovo lidství. Dává nám také příklad pro chvíle, kdy jsme sami v pokušení. I když někdy po prožitém pokušení máme pocit viny, měli by-

1. čtení:

Gn 2,7-9
3,1-7

2. čtení:

Řím 5,12-19

Evangelium:

Mt 4,1-11

Srovnání:

Mk 1,12-13

Lk 4,1-13

Žid 2,18

Ex 34,28

1Kor 19,8

Dt 8,3

Neh 11,1

Žl 91,11-12

Dt 6,16

Dt 6,13

chom vědět, že samo pokušení není hřích. Hřešíme tehdy, když pokušení podlehneme a neposlechneme Boha. Tato pravda nám v těžkých chvílích pomůže obstát a zvítězit nad pokušením.

¹Ježíš byl vyveden od Ducha na poušť, aby byl pokoušen od ďábla: Ježíš nebyl pokoušen v chrámu nebo při křtu, ale na poušti, když byl unavený, sám a hladový – tedy nejzranitelnější. Poušť je místo zkoušky, třibení, ale i místo Boží přítomnosti, i po poušti nás vede *Duch* Boží.

³Ať se z těchto kamenů stanou chleby: Zlý duch svá pokušení směřuje do tří klíčových oblastí: 1. tělesné potřeby; 2. majetek a moc; 3. pýcha. I když byl Ježíš po čtyřicetidenním půstu vysílen, přece nepoužil svou božskou moc, aby si opatřil jídlo. Na jídle není nic špatného, pro Ježíše však ještě nebyl ten správný čas, aby přijal pokrm. Vzdal se nezávislého používání své neomezené božské moci, aby naplno prožil, jaké to je mít pouze lidské možnosti. I my můžeme být v pokušení uspokojit zcela normální a legitimní potřeby nesprávným způsobem nebo v nevhodnou dobu.

⁶Jsi-li syn Boží, vrhni se dolů. Je přece psáno: „Svým andělům dá o tobě příkaz“: Když se satan pokoušel svést Ježíše k hříchu, citoval verše z Bible. Někdo velmi přitažlivými a pádnými argumenty ospravedlní něco, o čem víš, že je to špatné a neměli bychom to dělat. Možná své názory dokonce *podloží* i texty z Bible, které na první pohled jako by jejich postoj potvrzovaly.

⁷Ježíš mu odpověděl: „Také je psáno: ‚Nebudeš pokoušet Pána, svého Boha.‘“: Ježíš kontruje také citací z Božího slova (Dt 6,16), ale zde je to slovo ve správném kontextu, bez manipulace, kterou používá satan.

⁸Zase ho vzal ďábel s sebou na velmi vysokou horu, ukázal mu všechna království: Zajímavým srovnáním je situace, kdy Mojžíš před svou smrtí vystoupil na vrchol hory Nebo a odtamtud nepohlédl pouze na zaslíbenou zem, ale všemi směry (Dt 3,27): rabíni to symbolicky vysvětlili jako pohled na celý svět. V této souvislosti Mojžíš varuje lid, aby nepodlehli bohatství Kanaanu (Dt 8,10-14). Druhotně je hora také místem setkání s Hospodinem, nebo naopak *idolatrie* – klanění se modlám (Dt 12,2). A o to jde v tomto pokušení: podlehnout satanovi, nebo osvědčit věrnost Hospodinu.

⁹To všechno ti dám, jestliže padneš a budeš se mi klanět: V tomto posledním pokušení máme klíč k pochopení podstaty všech pokušení: tak jako v příběhu z Geneze (3,1-7: viz první čtení), jde vždy o volbu mezi vůlí nepřítele, nebo Boha, což implicitně zahrnuje podřízení se prvnímu či druhému. Ďábel se chce postavit na místo Boha.

¹⁰Odejdi, satane!: Ježíš používá příznačné oslovení: satane, tj. nepříteli (to je význam příslušného aramejského slova). Na první pohled se ďábel snaží vystupovat jako přítel (nabízí laciná řešení, jakoby *přichází na pomoc v nouzi*), ale ve skutečnosti je nepřítelem, který odvádí od Boha, od skutečného života.

¹¹Přistoupili andělé a sloužili mu: Andělé přichází nejen sloužit Ježíšovi, ale také potvrdit a vyzdvihnout jeho vítězství jako věrného Syna (srv. Žid 1,6). Tento verš tak symbolicky podtrhuje identitu Syna Božího.

K tématu

Tři ze čtyř evangelistů nám podávají zprávu o tom, že byl Pán pokoušen. Marek velice stručně poznamenává, že po křtu v Jordánu vyvedl Duch svatý Ježíše na poušť a satan ho tam pokoušel. Matouš a Lukáš popisují tři archetypální pokušení, jež ohrožují také náš proces utváření osobnosti.

Je na nich zřetelně vidět, že Ježíš poznal ohrožení, do kterého jej uváděla jeho úloha potulného kazatele. Každého úkolu lze zneužít. V čím vyšším postavení se člověk ve své spiritualitě a úkolu ocitne, tím hlouběji může klesnout. Čím je kdo oblíbenější, tím více mu hrozí, že ho jeho fanouškové pohltí, a zabrání mu tak žít podle toho, co vnímá v hloubi svého nitra. Ježíš dopodrobna prozkoumal rizika svého poslání – dopřál si k tomu čtyřicet dní. Byl to čas zápasu, v němž uzrál, a po jeho skončení byl schopen čelit svému úkolu, aniž by jej zkreslil egoistickými záměry.

První pokušení se přihlásí o slovo v okamžiku, kdy Kristus po čtyřicetidenním postu vyhladoví. Ďábel mu řekl: *Jsi-li Syn Boží, řekni tomuto kameni, ať je z něho chléb* (Lk 4,3). Takové pokušení svádí člověka ke konzumaci všeho, co se namane: všechno má sloužit jedině k utišení mého hladu. Nepomáhám druhým proto, že jsou pro mne důležití, ale proto, že si přeji jejich náklonnost. Hodně dávám, protože hodně potřebuji. Někteří lidé proměňují všechny *kameny* v *chleby*. Proměňují svou práci, úspěchy, majetek i lidi ve svém okolí v uznání, slávu, sex nebo lásku jen proto, aby tak nasytili své potřeby. Ježíš ale tomuto pokušení nepodlehne. Nevyužívá druhých pro sebe, ale prokazuje jim svou náklonnost, protože je to k jejich prospěchu. Překonává pokušení tím, že poukáže k jině

potravě: „*Člověk nebude živ jenom chlebem*“ (Lk 4,4). Žije z Boha a z jeho slova. Mám-li svůj základ v Bohu, mohu mnoho dávat, aniž bych mnoho žádal. Mohu dávat, protože mám – tryská ve mně Boží pramen.

Jako druhé pokušení uvádí Lukáš moc: *Tobě dám všechnu moc i slávu těch království, poněvadž mně je dána, a komu chce, tomu ji dám: Budeš-li se mi klanět, bude to všechno tvé* (Lk 4,6n). Jde o zásadní pokušení, které zná dobře každý člověk: o snahu mít nad druhým moc. Každý z nás zná velice dobře svou bezmoc. Cítíme se bezmocní ve vztahu k mnoha druhým lidem, k vlastním chybám a slabostem, k řešení četných konfliktů. Moc – to je zaslíbení, že budu mít všechno pevně v rukou, že už se nikdy neprojevím jako slabý, že druhé přitlačím k zemi, abych mohl věřit ve vlastní velikost. Tyto hrátky moci známe sami až příliš dobře. Víme přesně, na kterém místě druhého zasáhnout. Tam, kde urazíme a zraníme, tam druhé ovládneme; tato moc je však destruktivní, protože se zakládá na skutečnosti, že se klaníme ďáblu. Sloužíme tedy modle a mylně se domníváme, že máme všechno v rukou. Ve skutečnosti jsme však mocí posedlí – to ona vládne nám.

Thomas Mann to poutavě popsal ve svém románu *Doktor Faust*. Německý hudebník Adrian Leverkühn uzavře smlouvu s ďáblem, že se z něho stane geniální skladatel. Svou budoucí genialitu si však koupí za cenu lásky: té se ve svém životě musí zcela zříci. Kdo se upíše moci, ztrácí schopnost milovat. Jeho život je prázdný a studený. Vytratí se z něj teplo, protože to dokáže přinést jedině láska.

Třetí pokušení útočí na Boží obraz. Satan svádí Ježíše k tomu, aby demonstroval